

CPB Memorandum

Sector : Conjunctuur en collectieve sector
Afdeling/Project : Inkomens en Prijzen
Samensteller(s) : Nicole Bosch
Nummer : 157
Datum : 14 juni 2006

Aangepaste berekening van replacement rate en wiggen

Lange reeksen van de replacement rate en wiggen spelen in de loonvergelijkingen van de macromodellen van het CPB een belangrijke rol. Sinds het verschijnen van het CPB Memorandum van Stegeman¹, waarin voor het eerst een lange reeks van de replacement rate en de wiggen voor de jaren 1969-2002 is samengesteld, is de berekening op een paar punten aangepast. Dit memorandum beschrijft de aanpassingen.

De belangrijkste wijziging betreft de berekening van het de replacement rate en de wig voor het tweeverdienershuishouden met kinderen (paragraaf 2). Daarnaast berekenen we de wiggen en replacement rates nu inclusief pensioenpremies en is de weging van de huishoudens aangepast (paragraaf 3). Een tabel met de nieuwe replacement rate en wiggen is te vinden in paragraaf 4.

¹ Hans Stegeman, *Lange reeksen voor replacement rates en wiggen*, CPB Memorandum 45, 2002, www.cpb.nl.

1 Inleiding

Lange reeksen van de replacement rate en wiggen zijn belangrijk voor de loonvergelijkingen in de macromodellen van het CPB. De wig geeft het verschil aan tussen wat een werkgever betaalt aan arbeidskosten en de werknemer overhoudt als beschikbaar inkomen. De replacement rate is een indicator voor de terugvalpositie van werknemers bij het verlies van hun baan. Stegeman heeft als eerste een lange reeks van de replacement rate en wiggen voor de jaren 1969-2002 samengesteld. De wijziging van het belastingstelsel in 2001, nieuwe beleidsmaatregelen op huishoudniveau en de stelselwijziging in de zorg in 2006 noopten ertoe deze lange reeks aan te passen.

2 Berekening replacement rate en wig voor tweeverdieners

De wiggen en replacement rate zijn een gewogen gemiddelde van 16 standaardhuishoudens uitgesplitst in vier inkomensniveaus (minimum, minimumplus, modaal en 2*gemiddeld) en vier huishoudtypen (alleenverdiener zonder kinderen, alleenverdiener met kinderen, alleenstaande zonder kinderen en alleenstaande met kinderen). Een werknemer die zijn baan verliest, ontvangt een loongerelateerde uitkering of een bijstandsuitkering. De totale replacement rate is een gewogen gemiddelde van deze twee terugvalposities. De gewichten voor de inkomensniveaus zijn afkomstig uit diverse Loonstructuuronderzoeken (LSO's) en uit eerdere Arbeidskrachtentellingen (AKT).

Het standaardhuishouden alleenstaande met kinderen, staat momenteel model voor een tweeverdienershuishouden. Hij krijgt de heffingskorting die hoort bij een tweeverdienershuishouden (tariefgroep 2 cf. belastingstelsel voor 2001) in plaats van de heffingskorting voor een alleenstaande ouder. Ook ontvangt hij geen bijstand, dit betekent dat de replacement rate op bijstandsniveau nihil is.

Deze manier van berekenen zorgt echter voor problemen. Het eerste probleem is het soms foutief toekennen van kortingen en ziektekostenpremies van de kinderen aan dit huishouden. Het tweede probleem is de toekenning van kortingen en toeslagen op basis van het huishoudinkomen.

2.1 Problemen

De alleenstaande met kinderen staat model voor een tweeverdienershuishouden. Een partner krijgt de kinderkorting, de kinderbijslag, de combinatiekorting en betaalt de ziektekosten voor twee kinderen. De berekende replacement rate en wiggen op basis van één partner worden toegerekend aan het hele huishouden. Dit is niet terecht, omdat de replacement rate van de andere partner afwijkt en omdat de terugval in inkomen op huishoudniveau gedempt wordt door

het inkomen van de partner. De andere partner betaalt namelijk niet de ziektekosten voor de kinderen en ontvangt ook geen ziektekostenvergoeding, geen kinderkorting, aanvullende combinatiekorting of kinderbijslag.

Met ingang van 2006 komt er een aantal regelingen bij, zoals de nieuwe kinderkorting en de zorgtoeslag, die afhangen van het huishoudinkomen. Bij deze regelingen werkt de berekening niet goed bij dit huishouden, omdat er alleen naar het inkomen van één van beide wordt gekeken. Het simpel verdubbelen van het inkomen is geen nette oplossing. De oplossing is om de huidige alleenstaande met kinderen te vervangen door een “echt” tweeverdienershuishouden.

2.2 Oplossing: van alleenstaande met kinderen naar een echte tweeverdiener

De oplossing is om voor de replacement rate en de wiggen te rekenen met een echt tweeverdienershuishouden. Met ingang van het CEP05 berekenen MIMOS-1 en MIMOS-2 de replacement rate en wiggen op deze manier. Dat was technisch ook mogelijk omdat we sinds de MEV2004 bij de standaardhuishoudens voor de koopkracht ook beschikken over verschillende standaardhuishoudens waarin beide partners werken. Op deze manier worden de kinderkorting, de combinatiekorting en de kinderbijslag maar aan één van de twee partners gegeven. Tegelijkertijd betaalt ook maar één van de twee partners de ziektekosten voor de kinderen en ontvangt daarvoor eventueel een werkgeversbijdrage particuliere ziektekosten. Ook kan het huishoudinkomen fungeren als toetsinkomen voor de kinderkorting en de zorgtoeslag.

De gemiddelde wig verandert nauwelijks door deze aanpassing, maar de replacement rate neemt toe met 14%-punt. Voorheen ontving de alleenstaande met kinderen geen bijstandsuitkering vanwege het inkomen van de partner. De replacement rate op bijstandsniveau was nihil. In de nieuwe berekening is dit niet het geval omdat het inkomen van de partner expliciet wordt meegenomen en het huishoudinkomen dus niet nihil is. Vanwege het hoge gewicht van dit huishoudtype heeft dit een sterk opwaarts effect op de totale replacement rate.

Deze aanpassing zorgt voor een inhoudelijke breuk in de lange reeksen. Voor de jaren vóór 1997 bestaat het tweeverdienershuishouden nog niet (in onze modellen). De verhoging van de reeksen voor 1996 met 14%-punt voorkomt een cijfermatige breuk. In paragraaf 4 staan de nieuwe lange reeksen.

3 Pensioenpremies en wegingsfactoren

Naast de belangrijke aanpassing van het tweeverdienershuishouden zijn er nog twee kleine aanpassingen. De wiggen en replacement rate zijn, in tegenstelling tot het memorandum van Hans Stegeman, nu inclusief pensioenpremies. Omdat we de jaren vóór 1988 niet opnieuw inclusief pensioenpremies kunnen berekenen, is ervoor gekozen om de reeks voor de eerdere jaren cijfermatig aan te passen (+0,6%-punt).

De wegingsfactoren zijn licht gewijzigd naar aanleiding van de doorrekening van het nieuwe zorgstelsel. De particulier verzekerden kregen te weinig gewicht, omdat drie van de vier inkomensgroepen ziektenfondsverzekerd waren (minimum, minimumplus en modaal). Dit is hersteld door in alle jaren modaal minder gewicht te geven en 2*gemiddeld meer.

4 Nieuwe lange reeksen voor replacement rate en wiggen

In de voorgaande paragrafen kwamen de aanpassingen in de berekeningen aan bod. In onderstaande tabel staan de nieuwe teruggelegde reeksen voor replacement rate en wiggen zoals die met ingang van het CEP 2006 in de bijlagen zijn opgenomen.

Om een cijfermatige aansluitende reeks te krijgen, zijn de replacement rate en wiggen voor de jaren 1969-1996 gecorrigeerd voor de nieuwe definitie van een tweeverdienershuishouden en de pensioenpremies (t/m 1987). Deze inhoudelijke breuken zijn cijfermatig weggewerkt door gebruik te maken van een dubbel jaar, namelijk 1988 en 1997.

De cijfers voor de lange reeks zijn afkomstig uit verschillende bronnen, die door Stegeman zijn samengebracht en herwogen:

- t/m 1987: uit onderzoeksmemorandum van EZ, de heer Krapels (exclusief pensioenpremies);
- t/m 1995: uit afzonderlijke microtaxen (inclusief pensioenpremies);
- t/m 2007: uit MIMOS-1 (inclusief pensioenpremies en met vernieuwde tweeverdienershuishoudens).

5 Tot slot

De huidige berekening van de replacement rate en wiggen sluit meer aan bij de werkelijkheid, maar een aantal wenselijke verbeteringen kwamen bij het beschrijven van de huidige berekening aan de oppervlakte.

- Toevoegen van twee huishoudtypen: alleenstaande met kinderen en tweeverdieners zonder kinderen. Dit zorgt voor een verbeterde representativiteit, omdat alle huishoudtypen dan vertegenwoordigd zijn. De berekening zal dan gebaseerd zijn op 24 standaardhuishoudens: drie huishoudtypen (alleenstaande, alleenverdiener en tweeverdiener) met en zonder kinderen en voor vier inkomensniveaus in plaats van de huidige 16 standaardhuishoudens.
- Nieuwe weging rekening houdend met de uitbreiding van het aantal huishoudens en op basis van een recente inkomensverdeling.

Tabel 5.1 Lange reeksen replacement rate en wiggen, 1969-2007, CEP 2006

	Replacement rate	Werknemerswig	Werkgeverswig
1969	85,9	17,4	18,0
1970	85,6	17,7	18,3
1971	85,2	19,6	18,7
1972	84,5	20,7	19,4
1973	84,3	21,8	20,9
1974	84,5	23,3	21,7
1975	85,5	23,0	21,8
1976	85,5	23,6	22,1
1977	85,0	23,5	21,5
1978	84,9	23,7	21,3
1979	84,3	24,1	21,4
1980	84,2	23,7	21,3
1981	83,7	23,4	21,8
1982	83,2	25,1	21,5
1983	83,1	27,1	21,4
1984	81,0	25,8	21,7
1985	77,6	25,0	21,4
1986	76,9	24,0	21,9
1987	76,4	24,2	22,0
1988	75,7	24,7	21,8
1989	75,1	23,3	21,4
1990	74,4	23,8	20,7
1991	73,6	24,0	21,2
1992	73,5	24,8	21,1
1993	73,5	25,1	20,8
1994	72,6	24,7	20,6
1995	72,1	23,7	21,5
1996	70,9	24,9	19,0
1997	71,0	24,9	18,4
1998	70,9	24,9	18,2
1999	70,8	25,4	18,2
2000	70,5	25,0	18,7
2001	68,9	23,1	18,1
2002	68,9	22,7	19,3
2003	68,9	23,8	19,9
2004	68,5	23,5	21,4
2005	68,3	23,6	21,8
2006	68,2	23,2	21,1
2007	68,0	23,0	21,1
